

Klubo ar kelio sąnario keitimo operacijai reikalingų anestetikų pasirinkimas

Lankstinukas suteikia informacijos apie skirtingus anestetikus, pasirenkamus klubo ar kelio sąnario operacijoms, ir ko galima tikėtis. Lankstinuką parengė anesteziologai drauge su pacientais ir pacientų atstovais.

Turinys

Šiame lankstinuke paaiškinama:

- skirtingi anestetikai klubo ir kelio sąnario keitimui;
- kas vyksta prieš operaciją;
- kaip aptarti riziką ir galimybes su anesteziologu;
- kaip pasiruošti operacijai;
- kas vyksta operacijos dieną;
- kas vyksta po operacijos.

Klubo ar kelio sąnario keitimo operacijai reikalingų anestetikų pasirinkimas

Kai keičiamas klubo ar kelio sąnarys, gali būti taikomi du pagrindiniai anestezijos būdai:

- stuburo anestezija
- bendroji anestezija.

Yra ir daugiau procedūrų, kurios gali būti jums atliekamos, kad skausmas būtų mažesnis ir visa operacija būtų lengvesnė. Jos yra:

- nervų blokada;

- vietinio poveikio anestetiko suleidimas (injekcija) aplink sąnarij ir pjūvij;
- raminamieji vaistai (sedacija).

Stuburo anestezija

Jos metu anestetikas yra suleidžiamas į apatinę stuburo dalį (tarp stuburo slankstelių). Operacijos metu apatinė stuburo dalis tampa nejautri ir jūs negalėsite judinti kojų. Stuburo anestezijos metu jūs galite būti sąmoningi.

Daugiau informacijos rasite mūsų lankstinuke apie **stuburo anesteziją**, kuris prieinamas skirtingomis kalbomis čia: www.rcoa.ac.uk/patientinfo/translations#languages

Bendroji anestezija

Šie vaistai sukelia gilaus miego būseną. Ji yra būtina tam tikrų operacijų ir procedūrų metu. Jos metu būsite nesąmoningi ir nieko nejausite. Bendrosios anestezijos vaistai paprastai leidžiami į veną arba įkvepiami kaip dujos. Kartais abu metodai pritaikomi kartu.

Nervų blokada

Tai yra vietinio poveikio anestetikų injekcija šalia nervų, kurie driekiasi į jūsų koją. Jūsų anesteziologas gali rasti nervus naudojantis echoskopo pagalba. Dalis jūsų kojos turėtų būti nejautri ir beskausmė kelias valandas sumažinant stiprių vaistų nuo skausmo poreikį po operacijos. Priklausomai nuo nervų blokados tipo, gali būti, kad negalėsite pilnai judinti kojos iki kol praeis vietinio anestetiko poveikis.

Operacija negali būti atliekama naudojant vien nervų blokadą. Jums taip pat turės būti atliekama stuburo arba bendroji anestezija. Daugiau informacijos rasite mūsų lankstinuke apie **nervų blokadą**, kuris prieinamas skirtingomis kalbomis čia: www.rcoa.ac.uk/patientinfo/translations#languages

Pjūvio infiltracija

Tai yra vietinio poveikio anestetikų (kartais ir kitų skausmą malšinančių vaistų) injekcija aplink operuojamą sąnarij. Ją operacijos metu atlieka chirurgas. Ši procedūra gali būti atliekama kartu su stuburo arba bendraja anestezija tam, kad geriau jaustumėtės po operacijos. Kartais sąnaryje gali būti paliekamas mažas plastikinis vamzdelis, kad prireikus būtų galima suleisti daugiau vaistų.

Šis metodas gerai malšina skausmą ir nepaveikia kojos raumens stiprumo. Skausmo malšinimas yra nepastovus, tačiau gali būti, kad galėsite greičiau atsistoti, nei naudojant nervo blokadą.

Raminamieji vaistai (sedacija)

Dažnai kartu su stuburo anestetiku yra naudojami raminamieji vaistai, kad operacijos metu būtumėte atsipalaidavęs ir mieguistas. Sedacija gali būti lengva arba gili. Po jos gali būti, kad prisiminsite viską, šiek tiek arba visai nieko.

Daugiau informacijos apie sedaciją rasite mūsų lankstinuke **Kas yra sedacija**, kuris prieinamas skirtingomis kalbomis čia:

www.rcoa.ac.uk/patientinfo/translations#languages

Kaip išsirinkti geriausią variantą

Anesteziologas su Jumis aptars skirtingus variantus ir kuris Jums tinkamiausias, pagal jūsų riziką, sveikatos būklę ir operacijos tipą.

Bendras sprendimų priėmimas

Perioperacinės slaugos centras parengė animacinį filmuką, kuriame paaiškinamas bendras sprendimų priėmimas. Galite jį pažiūrėti čia: www.cpoc.org.uk/shared-decision-making

Bendras sprendimų priėmimas užtikrina, kad asmenims būtų padedama priimti jiems tinkamus sprendimus. Tai bendradarbiavimo procesas, kurio metu gydytojas padeda pacientui priimti sprendimą dėl gydymo.

Pokalbyje aptariama:

- gydytojo kompetencija, pavyzdžiui, gydymo galimybės, įrodymai, rizika ir nauda
- tai, ką pacientas geriausiai žino: savo pageidavimus, asmenines aplinkybes, tikslus, vertybes ir įsitikinimus.

Sužinokite daugiau: www.england.nhs.uk/personalisedcare/shared-decision-making

Čia pateikiamos kelios priemonės, kuriomis galite pasinaudoti, kad pokalbis su anesteziologu ar priešoperacinės apžiūros personalu būtų kuo naudingesnis:

Išmintingas pasirinkimas JK BRAN sistema

Naudokite tai kaip priminimą klausti apie gydymą.

https://bit.ly/CWUK_leaflet

NHS užduoda tris klausimus

Gali tekti priimti tam tikrus su jūsų sveikatos priežiūra susijusius sprendimus.

https://bit.ly/NHS_A3Qs

Perioperacinės priežiūros centras (CPOC)

CPOC parengė animacinį filmuką, kuriame paaiškinamas bendras sprendimų priėmimas.

www.cpoc.org.uk/shared-decision-making

Klausimai, kuriuos norėtumėte užduoti

Jei turite klausimų apie anesteziją, užsirašykite juos (galite pasinaudoti toliau pateiktais pavyzdžiais ir prirašyti savuosius). Jei norėsite pasikalbėti su anesteziologu prieš operacijos dieną, susisiekite su priešoperacinės apžiūros komanda, kuri jums padės susisiekti su anesteziologu telefonu arba susitikti su juo klinikoje.

- 1. Kuris anestezijos tipas man tinkamiausias ir kodėl?**
- 2. Ar man gresia kokia nors specifinė rizika?**
- 3. Kaip galėčiau pagerinti savo sveikatos būklę prieš operaciją?**

Rizika ir anestezija

Modernūs anestetikai yra labai saugūs. Esama įprastų šalutinio poveikio simptomų, kylančių dėl anestetikų ar naudojamų įrangos, tačiau jie dažniausiai yra nerimti ir ilgai nesitęsia. Rizikos lygis individualiems asmenims nėra vienodas ir priklauso nuo atliekamos procedūros ir anestezijos būdo.

Jūsų anesteziologas su Jumis aptars rizikos veiksnius, kurie, jo manymu, Jums gali būti svarbūs. Jis aptars rečiau pasitaikančius rizikos veiksnius tik tuo atveju, jei jie jums aktualūs.

Daugiau informacijos apie riziką, susijusią su anestezija, skirtingomis kalbomis rasite čia: www.rcoa.ac.uk/patientinfo/translations#language

Prieš operaciją

Priešoperacinės apžiūros klinika

Dauguma ligoninių prašys jūsų atvykti į priešoperacinių tyrimų kliniką, kurioje bus įvertinta bendra jūsų sveikatos būklė ir aktyvumo lygis.

Prašome atsinešti savo vartojamų vaistų sąrašą ar vaistus jų įprastoje pakuotėje.

Jūs bus klausama apie bendrą jūsų sveikatos būklę ir aktyvumą, persirgtas ligas, turėtas operacijas ir anestetikus. Jūs taip pat bus klausama apie turimas alergijas.

Personalas įvertins, ar jūsų sveikatos būklė leidžia daryti operaciją, ir skirs visus reikiamus tyrimus, tokius kaip kraujo ar EKG (elektrokardiogramą) širdies veiklai patikrinti. Kraujo tyrimais gali būti patikrintas jūsų geležies lygis ir, reikalui esant, paskirti geležies papildai. Tai sumažins kraujo perpylimo poreikį per operaciją.

Personalas taip pat gali su Jumis aptarti anestezijos būdus, tinkamus jūsų operacijai. Jūs taip pat galite susitikti su anesteziologu ir išsamiau pasikalbėti apie savo sveikatos būklę ir anestetikų pasirinkimą. Jis gali Jums rekomenduoti anestezijos būdą, jei turite tam tikrų sveikatos problemų.

Jei turite sudėtingų sveikatos problemų ar sutrikusią judėjimo funkciją, kurie nesusiję su sąnariais, galite patekti į didesnės anestezijos ir (arba) operacijos rizikos grupę. Rekomenduojame gerai pagalvoti, ar tikrai norite operacijos, ir aptarti tai su šeima ar slaugytojais.

Pasiruošimas operacijai

Sveikesni pacientai, kurie geba pagerinti savo sveikatą ir gyvenimo būdą, greičiau pasveiksta po operacijos ir patiria mažiau komplikacijų.

Yra nemažai veiksmy, padedančių pasiruošti operacijai. Net ir nedideli pokyčiai gali būti labai svarbūs. Rekomenduojame padidinti fizinį aktyvumą ir pagerinti mitybą. Jei geriate ar rūkote, apsvarstykite galimybę tai sumažinti ar net mesti.

Jei turite ilgalaikių sveikatos problemų, kuo anksčiau prieš operaciją pasiteiraukite bendrosios praktikos gydytojo, kaip galite pagerinti savo sveikatos būklę.

Mūsų **Stipresnis, geresnis – greičiau** priemonės suteiks Jums reikalingos informacijos, kad galėtumėte pagerinti savo sveikatos būklę ir pasiruošti operacijai. Daugiau informacijos rasite mūsų puslapyje, kuris prieinamas skirtingomis kalbomis čia:

www.rcoa.ac.uk/patientinfo/translations#languages

Išankstinės reabilitacijos programos

Jei suplanavote klubo ar kelio sąnario operaciją, jūsų ligoninė gali pasiūlyti įvairių programų, kurios padės pasiruošti operacijai, pagreitinti sveikimą ir greičiau išeiti iš ligoninės. Žemiau rasite kelis šių išankstinės reabilitacijos programų pavyzdžius. Klauskite chirurgo arba priešoperacinės apžiūros personalo apie tokias programas ligoninėje.

Klubų ir kelių (sąnarių) mokyklos

Dauguma ligoninių siūlo informatyvias sesijas, kurias galite lankyti prieš savo operaciją. Jos yra žinomos, kaip „Sąnarių mokyklos“. Jų tikslas yra informuoti pacientus apie visus operacijos etapus, nuo pasiruošimo priėmimui iki pasveikimo namuose.. Jūs taip pat galite užduoti klausimų apie operaciją ir anesteziją.

Veiksmingesnio sveikimo po operacijos programa

Greitesnis sveikimas – tai programa, kurios tikslas kuo greičiau atkurti normalią sveikatą po sudėtingos operacijos. Ligoninės personalas išsamiai analizuoja, ką jūs ir jie gali padaryti prieš, per ir po operacijos, kad padėtų jums kuo greičiau ir visiškai pasveikti.

Programos skirsis priklausomai nuo to, kokia operacija jums atliekama ir kurioje ligoninėje esate gydomas, tačiau yra galimos priežastys:

- pagerinti jūsų fizinę formą prieš operaciją, jei yra pakankamai laiko
- kitų ilgalaikių ligų gydymas

- sutrumpinti nevalgymo laiką, prieš operaciją duodant vandens ir angliavandenių gėrimų
- duoti vaistų, kad išvengtumėte ligos po operacijos
- apsvarstyti geriausias skausmo malšinimo būdus operacijos metu
- jei įmanoma, naudoti vietinius anestetikų blokus arba regioninius anestetikus
- paskirti geriausiai skausmą malšinančius vaistus po operacijos, kad greičiau atsigautumėte
- paskatinti jus gerti, valgyti ir judėti per 24 valandas po operacijos („DrEaMing“)
- sutrumpinti kateterių ir lašelinių naudojimo laiką
- mokyti pratimų, padedančių atsigausti po operacijos.

Operacijos dieną

Ligoninė turėtų Jums duoti aiškias instrukcijas, kada nustoti valgyti ir gerti. Šios instrukcijos yra svarbios. Jei anestezijos metu skrandyje yra maisto arba skysčių, jų gali patekti į gerklę ir plaučius. Tai gali sukelti pavojų jūsų gyvybei. Tačiau galėsite atsigerti skaidrių skysčių iki dviejų valandų prieš operaciją.

Jei sergate diabetu, pasiteiraukite ligoninėje, kada valgyti ir gerti, ir kokius vaistus nuo diabeto vartoti operacijos dieną.

Jei nenustojote rūkyti pasiruošdamas operacijai, rekomenduojame visiškai nerūkyti operacijos dieną. Taip pat nederėtų rūkyti elektroninių cigarečių.

Jei vartojate vaistus, priešoperacinių tyrimų komanda Jums suteiks instrukcijų, kuriuos vaistus vartoti operacijos dieną. Gerdami reikiamas tabletes, galite atsigerti truputį vandens.

Jei vartojate kraują skystinančius vaistus, tokius kaip varfariną, klopidogrelį arba rivaroksabaną, su sveikatos priežiūros komanda aptarkite, kada nustoti juos vartoti. Tačiau šių vaistų vartojimo nutraukimas gali būti rizikingas, todėl Jums gali būti skiriami alternatyvūs vaistai.

Jeigu nekaip jaučiatės, kai turite atvykti į ligoninę, paskambinkite į skyrių paklausti patarimo.

Susitikimas su anesteziologu

Priešoperacinės apžiūros klinikoje galite susitikti su anesteziologu. Priešingu atveju su anesteziologu susitiksime ligoninėje operacijos dieną. Jie aptars, kokie anestezijos būdai Jums gali būti taikomi, įskaitant naudą, riziką ir jūsų pageidavimus, ir kartu nuspręsite, kokia anestezija Jums labiausiai tinka. Taip pat galite susitikti su kitais aukštos kvalifikacijos sveikatos priežiūros specialistais. Daugiau informacijos apie jų vaidmenį ir anestezijos komandą rasite mūsų puslapyje adresu www.rcoa.ac.uk/patientinfo/anaesthesia-team

Premedikacija (išankstiniai vaistai)

Kartais prieš tam tikrų rūšių anesteziją yra taikoma premedikacija (duodama išankstinių vaistų). Išankstiniai vaistai paruošia jūsų organizmą operacijai – jie gali pradėti mažinti skausmą, sumažinti rūgštį skrandyje ar padėti atsipalaiduoti.

Kai jus pakvies operacijai

- Į operacinę Jus palydės ligoninės personalas.
- Akinius, kontaktinius lęšius, klausos aparatą ir dantų protezus paprastai galite nešioti (dėvėti) tol, kol ateinate į palatą, kurioje Jums bus leidžiami anestetikai. Jei Jums nebus taikoma bendroji anestezija, gali būti leidžiama juos dėvėti (nešioti).
- Jei Jums taikoma vietinė ar regioninė anestezija, tokia kaip stuburo, gali būti leidžiama su savimi pasiimti elektroninį prietaisą su ausinėmis muzikai klausytis (iš anksto pasiteiraukite slaugytojo(s)).
- Į operacinę, lydimas ligoninės personalo, galite eiti pėsčiomis, važiuoti sėdimu arba gulimu vežimėliu arba lovoje. Jei einate pėsčiomis, paprastai galite vilkėti chalotą ir avėti šlepetes.

Atvykus į operacijos skyrių, prieš pradedant anesteziją, būsite apžiūrėti. Jūsų paklaus vardo, pavardės, gimimo datos, apie operaciją, kurioje kūno vietoje bus atliekama operacija, kada paskutinį kartą valgėte ar gėrėte ir ar turite alergijų. Ši apžiūra yra standartinė visose ligoninėse ir yra svarbi saugumo procedūrų dalis.

Anestezijos pradžia

Jums anestetikas gali būti suleistas arba anestezijos kambaryje, arba operacinėje. Jūsų anesteziologas dirbs su specialiai apmokytu asistentu. Anesteziologas arba jo asistentas prijungs Jus prie aparatų, matuojančių pulso dažnį, kraujospūdį ir deguonies lygį.

Į plaštakos arba rankos kraujagyslę bus įvesta kaniulė – plonas plastikinis vamzdelis. Jis bus naudojamas anestetikams ir kitiems vaistams, reikalingiems operacijos metu ir po jos, suleisti. Jei nerimaujate dėl įvedamos kaniulės, Jums gali būti skirtas vietinis nuskausminamasis kremas, kuris nuskausmins šią sritį.

Operacijos metu

Jūsų anesteziologas bus prie jūsų visos operacijos metu ir atidžiai tikrins jūsų būklę reguliuodamas vaistus pagal poreikį. Jei būsite sąmoningi arba jums bus skirta raminamųjų vaistų, anesteziologas galės su jumis kalbėti, nuraminti ir padėti atsipalaiduoti.

Kraujo perpylimas ir alternatyvos

Kai kurių operacijų metu arba po jų galite prarasti nemažai kraujo.

Jei reikalinga, gali būti atliekamas kraujo perpylimas prarastam kraujo kiekiui atstatyti.

Jei norite sužinoti daugiau apie kraujo perpylimą arba galimas alternatyvas, klauskite chirurgo arba anesteziologo. Daugiau informacijos taip pat galite rasti NHS svetainėje www.hs.uk/conditions/blood-transfusion

Po operacijos

- Po operacijos Jus nuveš į pooperacinę palatą – specialų skyrių netoli operacinės, kur būsite atidžiai stebimi, kol atsigausite po anestezijos.
- Pooperacinėje palatoje būsite individualiai prižiūrimas sveikatos priežiūros specialisto. Toje pačioje palatoje bus ir kitų pacientų.
- Bus įdėmiai stebimas jūsų pulso dažnis, kraujospūdis ir deguonies lygis. Paprastai, per lengvą plastikinę veido kaukę Jums bus tiekiamas deguonis.
- Gali būti pastatyta lašelinė, kad gautumėte skysčių per kaniulę.
- Jei skaudės ar pykins, jūs iš karto būsite gydomas.
- Jums gali pasiūlyti atsigerti.
- Kai pooperacinės palatos personalas bus įsitikinęs, kad saugiai atsigavote po anestezijos, būsite nuvežtas atgal į savo skyrių.

Skausmo malšinimas

Paprastai klubo arba kelio sąnario keitimo atvejais anestetikai yra skiriami siekiant kuo labiau sumažinti skausmą po operacijos, bet skausmas yra normali gijimo proceso dalis. Nuskausminamųjų vaistų tikslas po operacijos yra padaryti skausmą pakeliamą, kad galėtumėte atsistoti ir pradėti judėti su nauju sąnariu. Visiškai panaikinti skausmo yra neįmanoma ir tam tikro skausmo lygio turėtų būti tikimasi.

Yra keletas būdų skausmui numalšinti:

Nuryjamos piliulės, tabletės arba skysčiai

Tai yra dažniausiai po klubo arba kelio sąnario keitimo operacijos naudojamas skausmo malšinimo metodas. Po operacijos Jums gali būti paskirta skausmą malšinančių vaistų,

kurių sudėtyje yra opioidų. Labai svarbu, kad kaip galima greičiau sumažintumėte jų vartojimą ir vėliau jį visai nutrauktumėte, kadangi ilgalaikis jų vartojimas gali padaryti didelę žalą.

Daugiau informacijos apie opioidus galite rasti Skausmo medicinos fakulteto interneto svetainėje:

www.fpm.ac.uk/opioids-aware/information-patients

Injekcijos

Injekcijos į veną veikia labai greitai. Injekcijos į kojos arba sėdmens raumenis veikia lėčiau. Gali būti skiriami stiprūs nuskausminamieji vaistai, tokie kaip morfinas, petidinas arba kodeinas.

Grįžimas namo ir kada prašyti pagalbos

Kada galėsite grįžti namo priklausys nuo to, kaip greitai atsigausite po operacijos, jūsų sveikatos būklės, operacijos ir anestezijos tipo. Kai kurie pacientai tam tikrose ligoninėse gali grįžti namo tą pačią dieną, kitiems gali prireikti kelias dienas likti ligoninėje. Paprastai galėsite grįžti namo, kai pradėsite valgyti, gerti ir judėti. Prieš Jus išrašant, sveikatos priežiūros komanda norės būti užtikrinta, kad bet koks skausmas yra kontroliuojamas ir kad galite šlapintis.

Po operacijos negalėsite vairuoti, todėl turėtumėte pasirūpinti taksi arba kad kas nors parvežtų iš ligoninės.

Prieš išrašant, Jus informuos apie pratimus, kuriuos turėtumėte atlikti, kad lengviau atsigaustumėte, bei kaip prižiūrėti žaizdą.

Turėtumėte kreiptis į šeimos gydytoją arba ligoninę, kurioje jums buvo atlikta operacija, jei:

- jaučiate stiprų skausmą arba skausmas stiprėja;
- operuota vieta pradeda skaudėti ir tinsta;
- skauda krutinę ar sunku kvėpuoti;
- turite kokių nors rūpimų klausimų, kurie nebuvo aptarti išrašymo informacijoje, kurią jums suteikė ligoninė.

Jei jaučiatės labai blogai, kuo greičiau kreipkitės į artimiausią skubios pagalbos skyrių.

Atsakomybės apribojimas

Labai stengiamės, kad informacija šiame lankstinuke būtų tiksli ir nuolat atnaujinama, tačiau negalime to garantuoti. Mes nemanome, kad ši bendro pobūdžio informacija atsakys į visus jūsų turimus klausimus ar apims visas jus dominančias temas. Turėtumėte aptarti savo pasirinkimus ir rūpesčius su savo gydytojų komanda, pasinaudodami šiuo lankstinuku kaip pagalbinę medžiagą. Ieškant patarimų, nevertėtų pasikliauti vien šiuo lankstinuku. Jis negali būti naudojamas jokiems komerciniams ar verslo tikslams. Jeigu norite peržiūrėti visas atsakomybės apribojimo nuostatas, spauskite čia (www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/lithuanian).

Visi vertimai yra pateikti „Translators Without Borders“ vertėjų bendruomenės. Šių vertimų kokybė yra tikrinama, kad vertimai būtų kiek įmanoma tikslesni, tačiau visuomet yra tam tikros informacijos netikslumų ir netinkamos jos interpretacijos rizika.

Pasakykite mums savo nuomonę

Jei turite pastabų, prašome jas siųsti elektroniniu paštu: patientinformation@rcoa.ac.uk

Royal College of Anaesthetists

Churchill House, 35 Red Lion Square, London WC1R 4SG

020 7092 1500

rcoa.ac.uk

Šeštasis leidimas, 2023 m. birželis

Šis informacinis lapelis bus peržiūretas per trejus metus nuo jo išleidimo.

© 2023 Royal College of Anaesthetists

Šis informacinis leidinys gali būti kopijuojamas pacientams skirtos informacinės medžiagos rengimo tikslais. Prašome nurodyti pirminį informacijos šaltinį. Jei norite dalį šio leidinio naudoti kitame leidinyje, turite tinkamai paminėti šį šaltinį ir pašalinti logotipus, prekės ženklus ir paveikslėlius. Jei pageidaujate išsamesnės informacijos, prašome susisiekti su mumis.